

100 anys de la novel·la *Solitud*

La Comissió del Llibre de la Festa Major

El 2005 és un any de commemoracions literàries. Fa quatre-cents anys de la història d'*El ingenioso hidalgo Don Quixote de la Mancha*, l'obra cabdal de Miguel de Cervantes Saavedra.

I també fa cent anys de la primera edició d'una novel·la molt propera al nostre territori: *Solitud*, de l'escriptor Víctor Català.

Caterina Albert i Paradís va néixer a Verges el 1869, dins d'una família de terratinents. El 1890, en morir el seu pare, es fa càrrec de l'administració de totes les propietats familiars. A partir del 1899 s'instal·la a Barcelona i entra en contacte amb l'ambient cultural i literari de la ciutat.

Entre el 1902 i el 1907 escriu les seves obres més importants, sota el pseudònim de Víctor Català: *Drames rurals* (1902), *Ombrívols* (1904), *Solitud* (1905), *Caires vius* (1907).

Mor el 1966 a l'Escala, a l'edat de 96 anys.

Portada de la primera edició del Quixot, publicada a Madrid.

El nostre *Llibre de la Festa Major* vol afegir-se als diferents homenatges que s'han programat per commemorar aquest centenari. I ho fem a partir del record dels paral·lelismes existents entre la novel·la i el nostre Montgrí, i, molt especialment, l'ermita de Santa Caterina. En una entrevista a Caterina Albert realitzada per Tomàs Garcés el 1926 i publicada a la *Revista de Catalunya* (núm. 26, pàg. 140) deia: "Tothom ha reconegut en la muntanya on es desenrotlla l'acció de *Solitud* la muntanya de Santa Caterina, que es dreça pàl·lida entre l'Escala i Torroella. S'hi acosten. No és ben bé la mateixa, vaig procurar desfigurar-la una mica, però així i tot vaig servir-me de molts dels seus elements."

Seguim el fil de la novel·la i comparem el text amb fotografies de Santa Caterina.

El pati de l'ermita
(foto Can Quintana)

Capítol 2. "Fosca"

"La Mila, que no havia badat boca fora per donar la bona nit, escorcollava mentrestant amb l'esguard lo que tenia a l'entorn. A la poca claror del fanalot veié incertament un pati enrondat d'altres parets i enganxat a una casa; enmig del pati hi descobrí el brocal d'un pou, amb el pouador de ferro tot enguerxat; al fons, una gran arcada rompia la paret de la casa, i al costat de l'arcada, en l'angle del pati, hi havia una escala de pedra picada... "

"Entraren en una sala gran, on no hi havia altres mobles que un rellotge de caixa, un parell de taules i unes quantes cadires. A terra, estesa sobre l'empostissat i arrambada a la paret, jeia una llarga biga, que pareixia una serpent morta. Veient aquella sala esbalandrada, la Mila es recordà de la solitud de les muntanyes, amortallades per la boira negra del capvespre, i sentí esgarrifances...

La sala (foto Can Quintana)

De l'un costat la sala era cega, de l'altre tenia dues portes, i, al fons, un balcó."

"- Abans de seure cal anar a la capella. ¿Què diria el sant si li fèieu un desaire? - I començà a baixar l'escala amb el llum a la mà.

En Maties tocà l'ase malhumorat, però ella, somrient resignada, baixà darrere el pastor.

Una forta bravada de recloït s'avançà a rebre'ls a mitja escaleta, i quan acabada aquesta, penetraren en la capella, un gelabror de tomba els abrigà tots mateix que un drap moll. La Mila s'estremí i acotà el cap emmig de les espatlles.

La capella estava plena d'esgarrifances, que els hi traspassaven per les carns, crespant-les amb sobtades contraccions.

El pastor l'hi hauria volgut ensenyar tot fil per randa a la Mila; però, veient que en Maties es neguitejava, s'ho deixà córrer.

- Serà una altra hora ermitana... Tot ho voreu poc a poquet, no fa? - I fent-li entrellucar de passada el raïm de presentalles que penjaven de les parets - tauletes pintades, cames i braços de cera groga, crosses de fusta, cabelleres descolorides... tot de coses ràncies plenes de tuf i quera, com embrassos de golfa abandonada-, passà darrere l'altar major i eixí per una porteta.

La Mila respirà com si acabés de fugir d'un calabós."

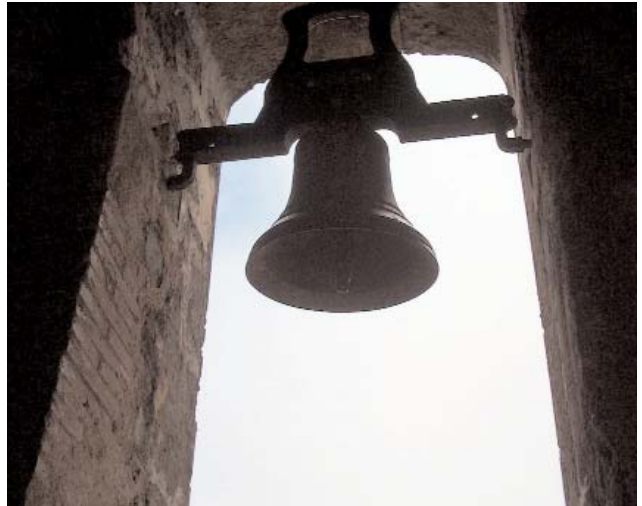
La capella
(foto L. Roisin)

Capítol 3. "Claror"

"Ara que hi pensi ermitana... ¿Voldreu pas anar al campanari abans d'esmorzar?"

- Com vulgueu, pastor...

L'escala del campanar era estreta com un budell, i sos trams de fusta corcats i insegurs. El trauc llarg i prim d'una espiera l'aclarí de tant en tant. Guaitant per aquells traus com per la ullera d'un *tutti le mundi*, la Mila veié fragments de quadres compostos únicament de cel i muntanya, de cel i muntanya sempre.

L'escala del campanar
i la campana
(foto Can Quintana)

Arribaren sota el cimbori, en forma d'apagallums. La Mila aixecà el cap, i amb una esma d'esfereïment reparà sobre seu les negres boques de les campanes, badant sos llavis endurits i circulars que deixaven penjar els batalls mateix que llengües baldades. Però no ho eren, de baldades, no: així que el pastor agafà les cordes, aquelles llengües pesants, s'agitaren llançant

una cridòria esvalotada, que s'estengué de tots costats amb una gran irradiació sonora.

- Què feu pastor? -xisclà la Mila, tapant-se les orelles.

- Salutegi la vostra vinguda ermitana! Calia fer quelcom per vos rebre, si no es coneixeria pas que tenim hostes nous...- I repicà de ferm, rient animat; mes, com veiés que ella estava eixordada, llençà les cordes.

- Heu d'avesar el cuc de l'oreia an aqueixa serenata, perquè el dia de la festa tota la muntanya se n'entri."

"Una gran plaça s'aplanava davant l'ermita, tota enronxada de parets i xiprers encara més grossos que el de les feixes, però drets i tofuts, amb les soques blanques de la vellesa i gruixudes com pilstres de pòrtic. Una graonada amb bordons de pedra picada baixava de la plaça fins als pinetons de més avall. A la Mila va agradar-li aquella plaça d'un aire sever i ple de majesttat, i tot mirant-se-la descobrí, pel mig de dues caputxes verdes dels xiprers, quelcom blau, com una taca que es removia."

La plaça
(foto J. Esquirol)

Hi reconeixeu l'ermita? Segur que sí.